

Somesivistyksen perusteet

- Some?
- Sivistys?

Kurssilla opiskelemme seuraavaa

- Mikä sosiaalinen media eli some on.
- Mitä sosiaalisessa mediassa voi tehdä.
- Opit toimimaan turvallisesti.
- Tunnet omat oikeutesi, vastuusi ja velvollisuutesi.
- Ymmärrät, miten some ja media eroavat toisistaan ja toimivat.

Tänään opimme

- Mitä on sosiaalinen media.
- Mitä somessa voi tehdä.
- Mikä on Facebook.
- Mitä Facebookissa voi tehdä.

Minä somessa

- Millainen somen käyttäjä sinä olet?
- Mitä sovelluksia käytät?
- Oma somehistoria.

Digitaalinen media

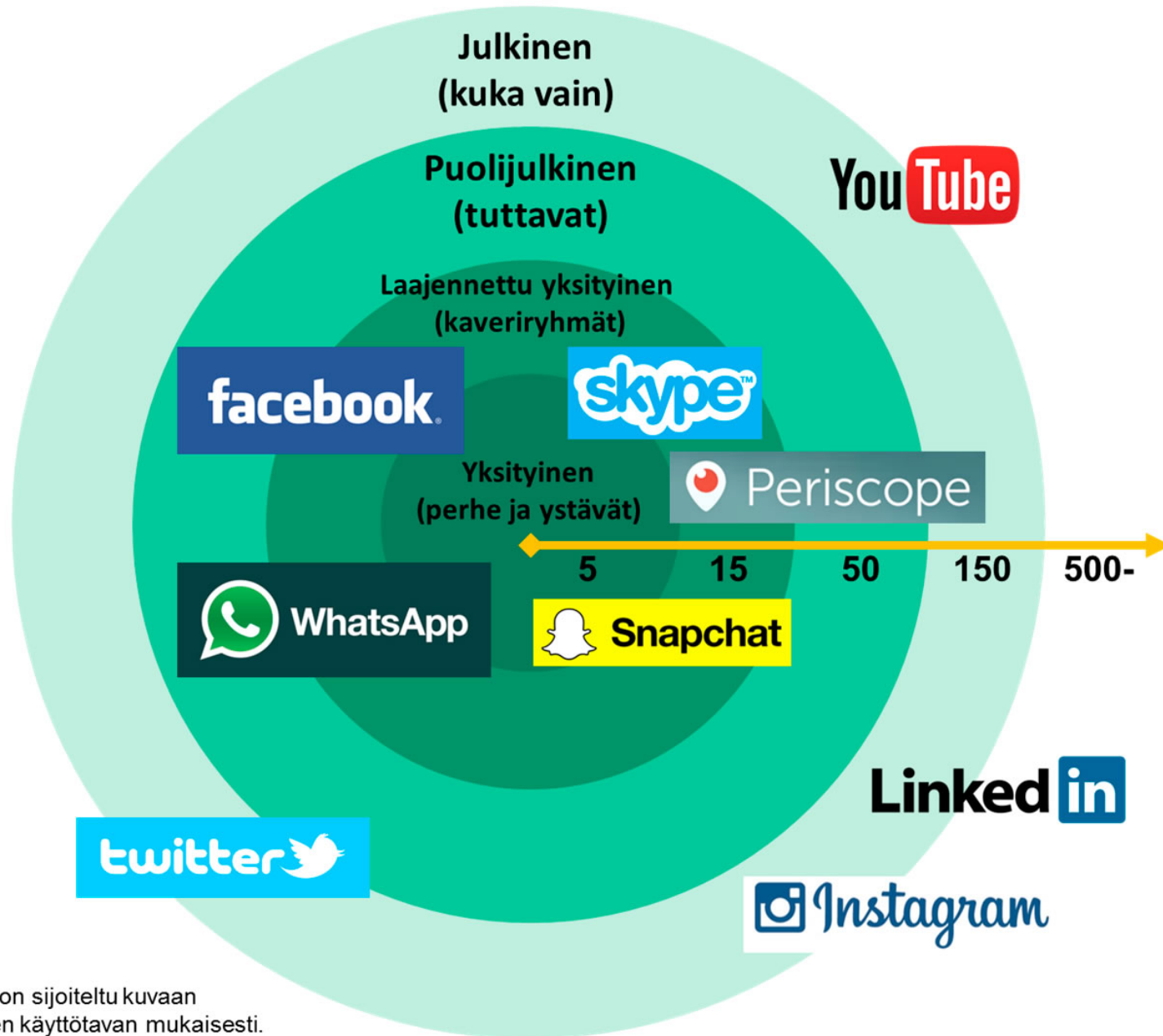
- Mikä tahansa media, joka on koodattu niin, että sitä voi lukea koneella.
- Sitä voit luoda luoda, jakaa, katsella, säilyttää ja muokata digitaalisissa laitteissa.
- Esimerkkejä: tietokoneiden ohjelmat ja ohjelmistot, digitaaliset kuvat, digitaalinen video, videopelit, verkkosivut, kuten sosiaalisen median sivustot, kaikki digitaalinen tieto ja digitaaliset tietokannat, digitaaliset äänitteet, kuten mp3-musiikki, sekä e-kirjat.

Sosiaalinen media

- Sosiaalinen media, some, yhteisömedia.
- Voit olla vuorovaikutuksessa. Sinun on oltava vuorovaikutuksessa.
- Se on helposti saatavilla.
- Sitä on helppo käyttää.
- Se vaatii verkon eli internetin.
- Siihen on monia sovelluksia.
- Käyttäjät tuottavat sisällön ja jakavat sitä.

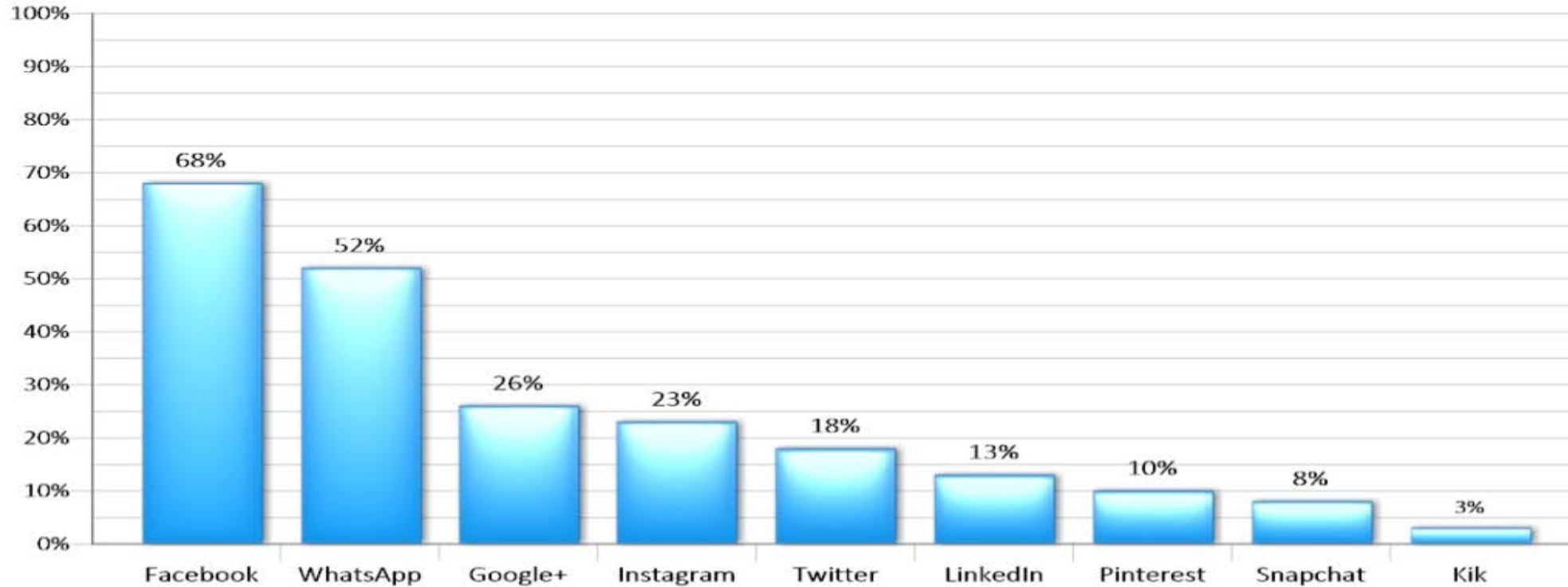
Mitä somessa voi tehdä?

- Voit blogata lukea toisten blogeja: [WordPress, Blogger, Tumblr](#)
- Voit jutella: [Twitter, WhatsApp](#)
- Voit hakea tietoa: [Wikipedia](#)
- Voit jakaa kuvia ja musiikkia: [Flickr, Pinterest, Prezi, YouTube, Vimeo, Bambuser, Instagram, Snapchat, SoundCloud](#)
- Voit jutella ja vaihtaa kokemuksia: [Facebook, Foursquare, LinkedIn](#)
- Voit leikkiä, harrastaa tai hakea työtä: [Second Life, Duuni.net](#)
- Voit jakaa linkkejä ja uutisia: [Delicious](#)

Some-palvelut on sijoitettu kuvaan niiden tyypillisen käytötavan mukaisesti.

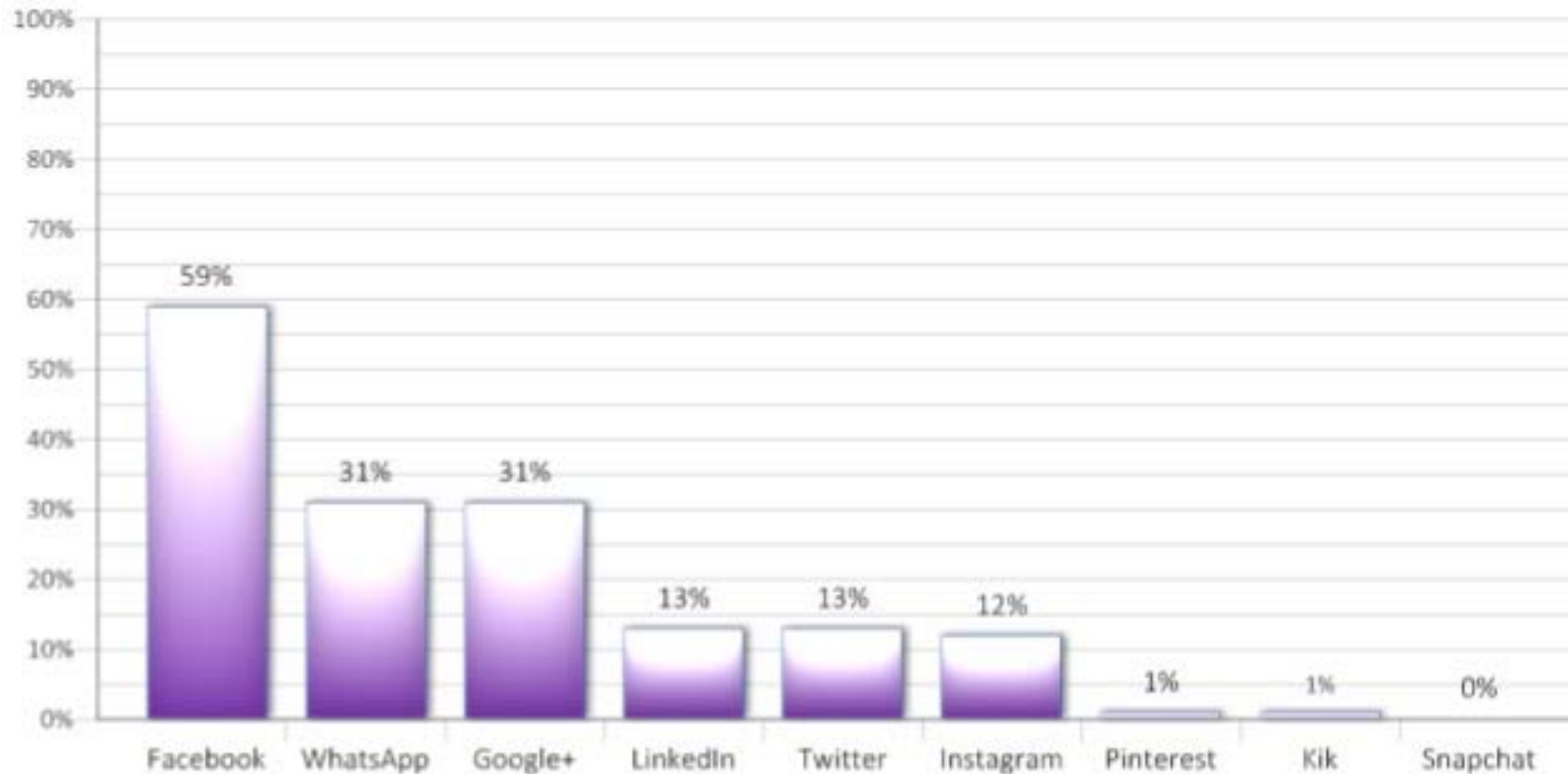
Sosiaalisen median käyttö Suomessa

Lähde: Polaris Nordic Digital Music Survey 2015. YouGov, Teosto, Tono, Koda 2015.
(YouGovin webpaneeli 12-65-vuotiaat, N=800 per maa, tiedonkeruu 09/2015)

Lisätietoa: <https://harto.wordpress.com/2015/10/22/sosiaalisen-median-kaytto-suomessa-ruotsissa-norjassa-ja-tanskassa-whatsapp-ja-snapchat-kilpasilla/>

Sosiaalisen median käyttö Suomessa 50-65-vuotiaat*

Lähde: Polaris Nordic Digital Music Survey 2015. YouGov, Teosto, Tono, Koda 2015.

(YouGovin webpaneeli 12-65-vuotiaat, N=800 per maa, tiedonkeruu 09/2015)

* 50-65-vuotiaat N=262

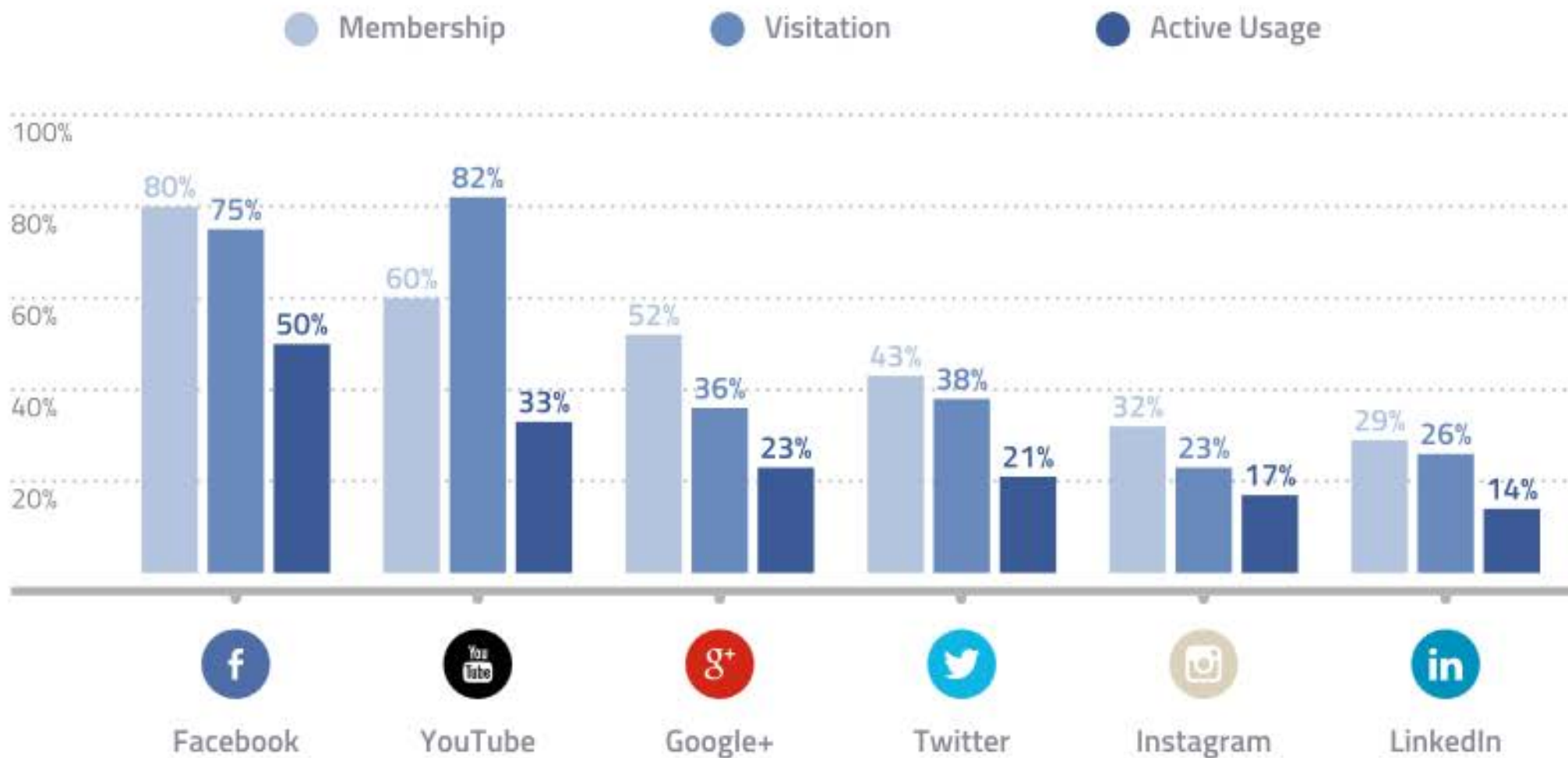
Lisätietoa: <https://harto.wordpress.com/2015/10/22/sosiaalisen-median- kaytto-suomessa-ruotsissa-norjassa-ja-tanskassa-whatsapp-ja-snapchat-kilpasilla/>

Some-Suomi

- Nuoret käyttävät suljettuja kanavia.
- Reaaliaikaiset kanavat, kuten Snapchat, ovat yhä suosituimpia.
- Facebookin käyttäjät ovat vanhempia kuin koskaan aiemmin.
- Vanhukset rupeavat hitaasti mutta varmasti käyttämään sosiaalista mediaa.
- Ihmiset rajoittavat yhä enemmän sitä, mitä jakavat somessa. Voit esimerkiksi selata yksityisessä tilassa, niin että kukaan toinen ei näe.

TOP 6 SOCIAL PLATFORMS

MEMBERSHIP, VISITATION AND ACTIVE USAGE

Membership: On which of the following services do you have an account? // **Visitation:** Which of the following sites/applications have you visited in the past month via your PC/Laptop, Mobile or tablet, etc. ///

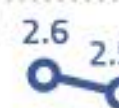
Explore this data in PRO Platform ///
Click here: [Cross Device](#) > [Web Brand](#)

AVE
OF S
USED

5

4

3

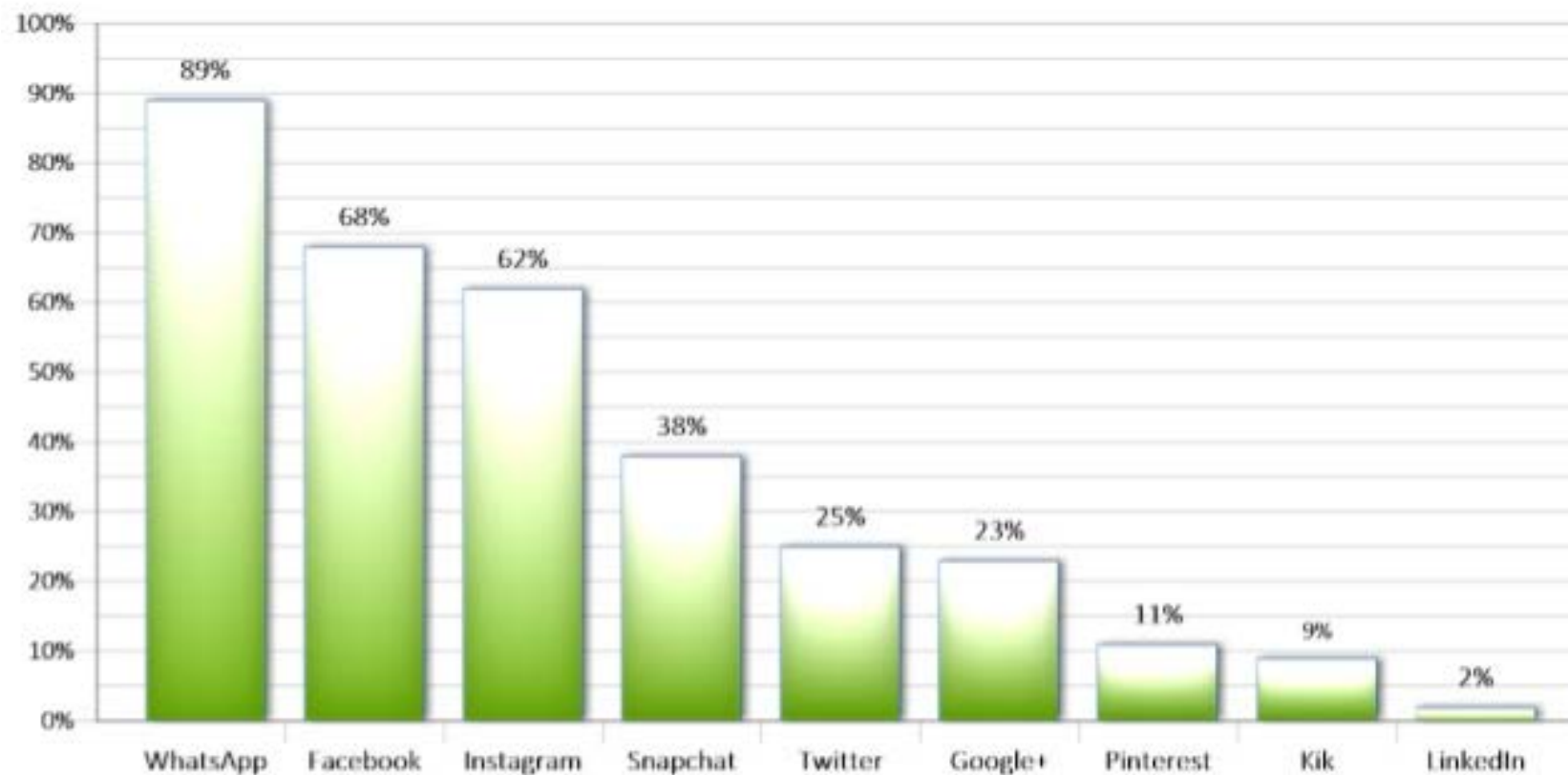

Q2 Q

2012

Question: V
the past m
let, etc. ///

Sosiaalisen median käyttö Suomessa 12-17-vuotiaat*

Lähde: Polaris Nordic Digital Music Survey 2015, YouGov, Teosto, Tono, Koda 2015,
(YouGovin webpaneeli 12-65-vuotiaat, N=800 per maa, tiedonkeruu 09/2015)

* 12-17-vuotiaiden osalta näihin tuloksiin tulee suhtautua varauksella pienen otoskoon vuoksi (alle 90 vastaajaa tässä ikävalissa).

Lisätietoa: <https://harto.wordpress.com/2015/10/22/sosiaalisen-median-kaytto-suomessa-ruotsissa-norjassa-ja-tanskassa-whatsapp-ja-snapchat-kilpasilla/>

Mikä Facebook?

- Sen omistaa yritys. Se saa rahaa mainoksista, jotka räätälöidään käyttäjälle.

The image shows the Facebook logo, which consists of the word "facebook" in a white, lowercase, sans-serif font, centered within a solid blue rectangular background.

Facebook

- Voit perustaa profiilin ja pitää yhteyttä kavereihin.
- Voit liittyä yhteisöihin ja saada tietoa tapahtumista.
- Facebookin kotipaikka on [Palo Alto Kaliforniassa](#).
- Sen perusti yliopisto-opiskelija [Mark Zuckerberg Harvardin yliopiston](#) kampuksella opiskelukavereidensa.
- Sillä on yli miljardi käyttäjää.

Mikä on Facebookissa...

- tili
- profiili
- sivu
- ryhmä
- tapahtuma?

Facebook-profiili

- Sinä Facebookissa: kuka olet, mitä teet, missä asut.
- Voit vaikuttaa itse siihen, mitä sinusta näkyy toisille käyttäjille.
- Voit olla omana itsenäsi tai työroolissa.
- Voit vaihtaa kuulumisia, liittyä ryhmiin, tykätä sivuista, osallistua tapahtumiin.

Facebook-sivu

- Valitse sivu, kun haluat kertoa jollekulle itsellesi tai ryhmällesi tärkeästä asiasta.
- Voit seurata sivuja painamalla ”tykkää”.
- Et saa ilmoitusta, kun sivulla julkaistaan jotain.
- Suosituimmat julkaisut näkyvät parhaiten. Kaikki eivät välttämättä näy automaattisesti.

Facebook-ryhmä

- Ryhmän jäsenet viestivät keskenään.
- Ryhmän aihe yhdistää jäseniä.
- Kaikki jäsenet saavat tiedon, kun joku jäsen julkaisee ryhmässä.
- Näet ryhmät Facebookin sivupalkissa. Löydät ryhmän helposti.
- Jotkin ryhmät ovat avoimia, toiset ovat suljettuja.

Facebook-tapahtuma

- Voit mainostaa tapahtumaa ja kutsua osallistujia.
- Tapahtuma voi olla julkinen: kaikki näkevät sen.
- Tapahtuma voi olla yksityinen: vain kutsun saaneet näkevät sen.
- Osallistu tapahtumaan klikkaamalla "Osallistun" tai "Kiinnostunut".
- Saat ilmoituksen, kun joku julkaisee tapahtumassa.
- Saat muistutuksia tapahtumista.
- Voit yhdistää tapahtumat oman puhelimesi kalenteriin.

Millainen on hyvä päivitys

- Mitä haluat?
- Tykkäyksiä
- Keskustelua
- Seuraajia
- Osallistujia
- Mainosrahaa

Sosiaalinen media ja tavallinen media

- Some on sisältöä, yhteisöjä ja teknologiaa.
- Aika ja paikka eivät vaikuta.
- Vaatii tekniikkaa ja verkon.
- Kuka tuottaa sisältöä? Kuka on käyttäjä? Roolit!
- Media muistuttaa somea: ihmiset ovat tärkeitä, viihde korostuu, megafoni.
- Media saa rahaa eri tavalla kuin some. Ansaintalogiikka on erilainen.

Seuraavalla kerralla opimme

- Mitä ovat somessa kunkin
- oikeudet, velvollisuudet ja hyvät tavat eli
- some-etiketti.

Ensi kerran jälkeen tiedät

- Missä rajoissa toimit ja keskusteleet somessa.
- Miten keskustella rakentavasti.
- Hallitset some-etiketin.

Viimeksi opimme

1. Mikä on sosiaalinen media, some.
2. Miten digitaalinen media ja sosiaalinen media eroavat.
3. Uusia sanoja: diginatiivi, digiloikka, digikuilu.
4. Sovellukset ja mahdollisuudet: julkaista, jutella, liittyä ryhmiin tai tapahtumiin.
5. Mikä on Facebook: tili, päivitys, ryhmä.

Tänään opimme

- Mitä ovat somessa oikeudet, velvollisuudet ja hyvät tavat?
- Millainen on some-etiketti?

Se tarkoittaa

- miten sinä toimit somessa
- miten keskustelet rakentavasti somessa
- millaiset pelisäännöt tarvitaan.

Kotitehtävä

- Etsi ryhmä, joka kiinnostaa sinua.
- Millaista uutta tietoa löydät sieltä?
- Miten tieto eroaa siitä, mitä olet löytänyt esimerkiksi lehdistä?
- Mitä itse voisit antaa ryhmäläisille?

Some vai media

1. Vertaisuus: me / toimittaja
2. Kokemus: me / faktat, asiantuntijan tieto
3. Yhteisö: me / yleisö

Mitä se tarkoittaa sinun kannaltasi?

Tiedon luotettavuus!

Tiedon luotettavuus

- Tiedon luotettavuuden arviointi on erityisen tärkeää internetissä.
- Netissä oleva tieto on vaihtelevan tasoista.
- Siellä julkaistulla tiedolla ei ole valvontaa.
- Sen on voinut tuottaa kuka tahansa.

Lähdekritiikki

- Tarkoittaa lähteen luotettavuuden arvioimista, eli sen arvioimista, onko löytämäsi lähteen tieto oikeaa.
- Luotettavuus
- Asiantuntemus
- Puolueettomuus
- Kattavuus
- Ajantasaisuus

Luotettavan internet-sivun tuntomerkkejä

- Sivulla on tieto tekijöistä ja julkaisijasta.
- Sivulla on maininta, milloin sivut on tehty tai päivitetty.
- Sivujen keskeinen sisältö löytyy helposti.
- Sivujen tarkoituksena on tiedotus tai opetus, ei myynti ja mainostaminen.
- Sivut ovat pysyvät ja tavallisesti käytettävissä.

Harjoitus: tiedon luotettavuus

- http://www.rokotusinfo.fi/yhd/yhteys_html
- http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00798&p_hakusana=rokottaminen
- Mihin tarkoitukseen sivusto on tehty?
- Kuka on tekijä?
- Milloin julkaistu tai päivitetty?

Luotettavuus

- Ensivaikutelma
- Ylläpitäjä, kirjoittaja
- Ajantasaisuus: milloin on päivitetty
- Kriittisyys
- Mainokset

Kenen kuvia voit jakaa?

- Googlen kuvahaku: mitä kuvalle saa tehdä?
- Millaisia kuvia voit jakaa?
- Kuvaajan ja kuvan kohteella on oikeuksia: tekijänoikeus, lapset, mainos
- Väline ei vaikuta!
- Saanko jakaa toisen ottaman kuvan: reetweetit, regrammaus
- Kuvapalvelut (Flickr, Finna): ei aina sisällä oikeutta
- Kysy aina lupa!

20.11.2017

Tähän voi lisätä tietoja: Insert > Header and Footer

20.11.2017

Tähän voi lisätä tietoja: Insert > Header and Footer

20.11.2017

Tähän voi lisätä tietoja: Insert > Header and Footer

Sananvapaus

- sana + vapaus
- jokaisen perusoikeus
- Suomen laki, Euroopan ihmisoikeussopimus
- demokratian perusta

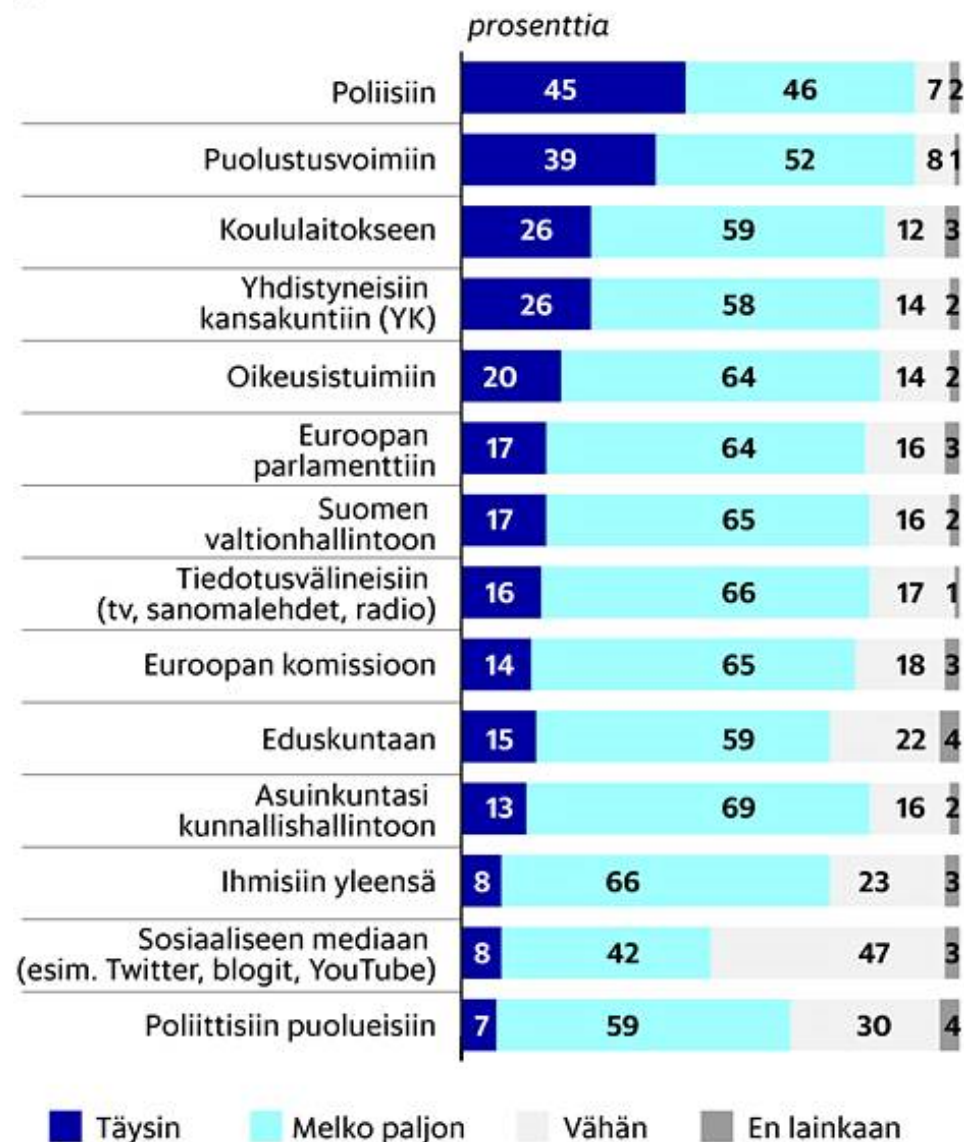
Vapaus ja vastuu:

- Saat kertoa, mitä mieltä **sinä** olet.
- Saat lukea tai kuunnella, mitä mieltä toinen on.
- Sinua ei sensuroida.
- Et saa loukata toista.

Mitä se tarkoittaa somessa?

- Jokaisella on oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoa, ajatuksia ja mielipiteitä kenenkään ennalta estämättä.
- Sananvapaus tuo mukanaan vastuun sanotusta: sananvapautta voi käyttää myös väärin.
- Keskustelu on reilua!

Suomalaisnuoret luottavat poliisiin mutta eivät niinkään puolueisiin

Viimeksi opimme

- Tarkista, onko tieto luotettavaa. Lähdekritiikki.
- Luotettava tieto on asiantuntevaa, puolueetonta, kattavaa, ajantasaista.
- Kuka on tekijä ja julkaisija, mikä on tarkoitus, ovatko sivut käytettävissä ja ajan tasalla?
- Kuvat: Googlen kuvahaku, tekijänoikeudet, CC-lisenssi, kysy lupa.
- Sananvapaus ja sananvastuu. Mitä se tarkoittaa somessa?

Tänään opimme

- lisää somekeskustelusta: vihapuhe, meemi, trolli, valemedia
 - toimimaan somessa turvallisesti
 - mitä sinä voit tehdä
 - mitä sinun ei pidä tehdä.
-
- Tehdään omat pelisäännöt someryhmälle.

Kotitehtävän purku

- Lue läpi netiketti: <http://www.internetopas.com/netiketti>
- Valitse mielestäsi kolme tärkeintä kohtaa. Perustele.
- Mitkä asiat sinua huolettavat netin käytön turvallisuudessa?

Vihapuhe

- on syrjintää
- on suvaitsematonta tai rasistista: uskonto, elämänkatsomus, seksuaalisuus, vammaisuus
- voi olla rikos: kiihotus kansanryhmää kohtaan, kunnianloukkaus, laitton uhkaus.
- vastuu kuuluu jokaiselle.
- Opetusministeri Sampo Terho: ” Vihapuhe hajottaa suomalaista yhteiskuntaa ja sen yhtenäisyyttä.” Sitoudun torjumaan vihapuhetta -kampanja.

Valeuutinen

- Feikkiuutinen (*fake*).
- Valemediaa on maailmalla ja Suomessa.
- Haluaa vaikuttaa.
- Vetoaa tunteisiin: kerää klikkauksia.
- Perustuu valheisiin.
- Matkii uutista: otsikko, ingressi, teksti.
- Miksi niitä tehdään? Klikkiotsikot, Google, Facebook.
- Satiiri on eri asia: Uutissirkus, Lehtilehti
- Faktabaari

**MIETITTIIN JÄTKIEN KANSSA NÄITÄ
LEIKKAUSKOhteITA**

**AATELTIIIN ETTÄ 20% OLIS
SOPIVASTI OPINTOTUKIBUDJETISTA**

memecrunch.com

Meemi

- Kommentoi ajankohtaista asiaa.
- Siinä on tunnistettava hahmo .
- Leviää kuin basilli.
- On usein ironiaa.

Trolli

- Tunnetko trollin: rölli, kiuso, härnäkkö?
- Häiritsee tahallaan verkkokeskustelua: ärsyttäjä, kiusaaja
- Aiheuttaa harmia ihmisille tai ryhmälle.
- Englanniksi troll = uistella, vetää uistinta; trawl = vetää troolia.

Somekohu

- Muistatko: Arstilan helmat, kolikkokohu
- Kohun kaava: mistä kohu lähti, mitä sitten tapahtui.
- Some on rippituoli.
- Some on tuomioistuin.
- Somessa kaikki tapahtuu heti.

Mitä sinä voit tehdä?

Oma tili

- Estä häirikkö.
- Poista kommentti.

Ryhmä

- Ilmianna häirikkö ryhmä ylläpitäjälle.
- Poista häirikkö ryhmästä.
- Älä palkitse trollia huomiolla.
- Kerro poliisille: vihapuhe voi olla rikos.

Torppaa somekohu

1. Pidä tuumaustauko: Sanoisitko saman kasvotusten? Voisiko joku pahoittaa mielensä?
2. Ole ystävällinen: Älä HUUDA.
3. Muista, kenelle puhut.
4. Tarkista, mistä tieto on peräisin: lähdekritiikki.
5. Katkaise vihan kierre: Ole armollinen. Vastuu kuuluu sinulle.

Turvallisesti somessa

- Mitä turvallisuus tarkoittaa?
- Luottamus on perusoikeus. Se koskee viestintää.
- Ihminen on suurin vaara.
- Epäile, tarkista, varmista, luota.
- Varmista perusasiat: salasana, yksityisasetukset, virustorjunta.

Tunnetko nämä sanat?

Eväste, cookie, keksi

- Kertoo, mistä ja milloin käyttäjä on tullut sivulle.
- Vaatii suostumuksen.
- Kirjaudu ulos palveluista. Tyhjennä selaushistoria. Älä tallenna salasanoja vieraille koneille.

Digitaalinen jalanjälki

- Kaikesta jää jälki verkkoon.
- Harkitse, mitä teet ja jaat.

Huijauksen makua

- Sähköpostit
- Kaveripyynnöt
- Videolinkit
- Katteettomat lupaukset
- Visat ja kisat
- Tietojen kalastelu
- Identiteettivarkaudet

Mitä sinä voit tehdä?

- Tarkista lähde.
- Älä klikkaa.
- Älä jaa.
- Älä anna tietojasi kyselijälle.
- Ilmianna huijari.

Tunnista valeprofiili

- Hae profiili- ja taustakuva: Googlen käänteinen kuvahaku, tarkista kuvalähde.
- Tarkista, milloin tili on luotu.
- Arvioi profiilin sisältöä.
- Tutki profiilin verkostoja.

Lähde: Valheenpaljastaja, Yle

Anna tiedot turvallisesti

Tunnistusta vaativat palvelut: verkkopankit, Kela, Vero

SSL-yhteys

- Anna yksityiset tiedot SSL-suojatulla yhteydellä.
- Verkkopankit ja verkkokaupat käyttävät yleensä sellaista.
- Sähköpostikirjeenvaihdon voi salata yhteysasetuksissa.
- Voit selata verkossa yksityisesti.

Tunnista SLL-yhteys

- Selaimen osoitekentän vieressä on lukko.
- Osoite alkaa https.
- Näpäytä lukkoa. Näet aitoudesta kertovat tiedot.
- Voit ostaa turvallisesti verkkokaupasta.

Maailman yleisimmät salasanat

1. 123456	11. qwertyuiop
2. 123456789	12. mynoob
3. qwerty	13. 123321
4. 12345678	14. 666666
5. 111111	15. 18atcskd2w
6. 1234567890	16. 7777777
7. 1234567	17. 1q2w3e4r
8. password	18. 654321
9. 123123	19. 555555
10. 987654321	20. 3rjs1la7qe

Helposti arvattavia salasanoja

1. Lemmikin nimi
2. Merkittävät päivämäärät kuten hääpäivä
3. Lähisukulaisen syntymäpäivä
4. Lapsen nimi
5. Muun sukulaisen nimi
6. Syntymäpaikka
7. Suosikkiloma
8. Suosikkijalkapallojoukkueeseen liittyvä sana
9. Puolison nimi
10. Sana "password"

Lähde: Talouselämä, 1.8.2013, <http://www.talouselama.fi/uutiset/nain-helppoa-on-salasanan-arvaaminen-katso-10-yleisinta-3442375>

Hyvää salasanaa ei voi arvata

- Ainakin 15 merkkiä.
- Ei loru eikä lause.
- Isoja ja pieniä kirjaimia, numeroita ja erikoismerkkejä.
- Eri salasana eri palveluihin.
- Tee YKSI hyvä salasana. Vaihda sen osia.
- Vaihda salasanaa.
- Pidä tallessa. Hallintaohjelmat.

Torju uhat

- Epäile ja kysy: miksi?
- Mieti, mitä jaat verkossa.
- Varmista, onko sinulle lähetetty liite tai linkki aito. Jos epäilet, ota yhteys lähettäjään.
- Päivitä ohjelmistot ja laitteet automaattisesti. Käytä tietoturvaohjelmistoja.
- Älä anna henkilökohtaisia tietojasi, jos et ole varma, kenelle ne menevät.
- Ole varovainen julkisissa verkoissa: WiFi.
- Käytä kunnollisia salasanoja.
- Tee varmuuskopioita.
- Älä luota liian hienoihin lupauksiin.
- Luota maalaisjärkeen.

Turvallisesti Facebookissa

- Varo kiertokyselyitä (Nametest)
- Ota kaveriksi vain tuttuja.
- Poista vanhat päivitykset (Tänä päivänä)
- Tarkista oma päivitys ennen jakamista.
- Luota maalaisjärkeen.

Harjoitukset

1. Mene verkkokauppaan (Hobby Hall). Valitse tuote. Maksa se leikisti. Onko verkkokaupalla SSL-suojaus?
 2. Selvitä, miten pääset opistolta verotoimistoon. Miten pitkä matka on? Millaiset ohjeet saat GooglestaMapsista?
 3. Etsi Facebookista joulukonsertti Lappeenrannasta. Ilmoita tapahtumaan, että olet kiinnostunut.
 4. Etsi Googlen kuvahauulla meemi, jossa on tuttu henkilö. Mitä meemi kommentoi?
 5. Hae tietoa ilmastonmuutoksesta. Millaista tietoa löydät? Mihin tietoon luotat? Miksi?
- Jaa vastauslinkki omassa ryhmässämme.

Reilun somekeskustelun pelisäännöt

1. Erotta tieto ja mielipide.
2. Perustele väitteesi.
3. Myönnä ja korjaa virheesi.
4. Ole avoin.
5. Älä jankuta.
6. Älä provosoi.
7. Älä johda harhaan.
8. Kunnioita toisten ihmisarvoa.
9. Kunnioita toisten yksityisyyttä.
10. Kunnioita oikeutta.
11. Mieti, kenelle viestisi välittyy.
12. Älä aiheuta harmia.

Somesivistys-ryhmän etiketti

1. Miksi ryhmä on olemassa
2. Miten keskustelemme?
3. Mitä ei saa tehdä?

Opi lisää

- http://www.vtkl.fi/fin/kampanjat/seniorsurf/opastusmateriaaleja_surffailijoille
- <https://yle.fi/aihe/oppiminen/digitreenit>
- Torjun vihapuhetta: <http://torjunvihapuhetta.fi/>
- Testaa salasanasasi: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/11/hyva-salasana-vahemman-roskapostia-testaa-kuinka-parjaat-digimaailmassa>
- Tarkista Facebookin yksityisasetukset: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/01/digitreenit-21-facebookin-yksityisyysasetukset-kuntoon-kuka-nakee-ja-mita>
- Selaa verkkoa salaa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/11/29/digitreenit-8-selaa-verkkoa-jalkia-jattamatta>
- Harjoitus, tutkitaan satiirimediaa: <http://cheatingu.com/uutissirkus/?cat=18>

Videot ja jutut

- Torjun vihapuhetta: <http://torjunvihapuhetta.fi/>
- Testaa salasanasi: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/11/hyva-salasana-vahemman-roskapostia-testaa-kuinka-parjaat-digimaailmassa>
- Tarkista Facebookin yksityisasetukset: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/01/digitreenit-21-facebookin-yksityisyysasetukset-kuntoon-kuka-nakee-ja-mita>
- Selaa verkkoa salaa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/11/29/digitreenit-8-selaa-verkkoa-jalkia-jattamatta>

